

Barbora Konečná: Benedictus non benedicít

„Pomoc, proboha tě prosím, pomoz mi!“

Muž s uchem přitisknutým ke dveřím zadržoval dech, aby sebemenší zvuk neprozradil jeho přítomnost. Něčí pěst zabušila znovu na dřevo a zoufalý hlas volal: „Prosím, Benedikte, prosím!“

Vzlykot a nárek mu trhaly uši. Nevydržel.

„Jdi odsud,“ zasykl, „já ti nemohu pomoci. Pros Boha, našeho pána, o smilování a on, Všemohoucí, tě ochrání.“

„Ne, Benedikte, prosím, prosím!“

„Jdi pryč! Není to v mé moci! Nechtěj to po mně! Pomoz si sám!“

„Nenechávej mě tu! Benedikte! Benedikte!“

Poslední výkřik zanikl v dusotu nohou a chřestění kovu o kov. Pak se ozvalo strašné zavytí. Benedikta polil studený pot a cítil, jako by mu vynechalo srdce. V panice se vrhl na druhou stranu místnosti. Okamžitě si tuto hloupost v duchu vyčetl. Co kdyby ho slyšeli? Opřel se o stěnu a pohledem rychle zkontroloval, jestli z nízkého stolku uprostřed pokoje něco neshodil. Naštěstí byly pohár i miska s nedojedeným kusem chleba na svém místě.

Nastražil uši, ale venku bylo ticho. S úlevou se posadil na své lůžko v koutě naproti dveřím. Srdce mu dosud bušilo, jako by se mu chtělo probít skrze žebra, a on se pomalu vydýchal. Pak se opřel, že vstane. Pod pokrývkou cosi nahmatal. Mimoděk se rozhlédl, než předmět vytáhl ven. Před očima se mu houpal dřevěný křížek na šňůrce. Znovu se mu vybavil hlas toho nebožáka. Rychle odříkal modlitbu za jeho záchranu, pak ještě otčenáš a uklidnil se docela. Víc udělat nemohl.

* * *

V katakombách byl vydýchaný vzduch. Lidé stáli nebo seděli namačkáni jeden na druhého, a i přes nepohodlí zaujatě sledovali dění. Uprostřed tohoto shromáždění stál kněz a četl evangelium z ohmataného, potřhaného svítku. Benediktovi naštěstí nikdo nedýchal za krk. Stál ve výklenku ve zdi vedle svého přítele Dominika a předstíral, že poslouchá. Byl již na tolika mších, že nepovažoval za nutné dávat pozor a místo toho se díval po ostatních. Jejich tváře byly zkormoucené, zaražené. Ale sbor se z událostí posledních dnů vzpomíná, vždycky se vzpomíná. Nikdo už nepamatoval časy, kdy jich bylo tak málo, že by bylo možné jejich sbor vyhladit.

Dominik se náhle pohnul, jeho tunika zavadila o Benediktovy sepjaté ruce a Benedikt sebou trhl. Uvědomil si, že se ostatní řadí do zástupu a rychle následoval svého přítele. Řada pomalu postupovala vpřed. Davy bývají rozjívené a nezkrotné jako šelmy, ale tento byl ukázněný, nikdo do nikoho nestrkal a nesnažil se předbíhat. Došla řada na Benedikta. Nastavil dlaň a kněz mu do ní

položil hostii: „Tělo Kristovo.“

„Amen,“ odpověděl Benedikt, vložil si chléb do úst a rychle ho spolkl. Pak k němu přistoupil knězův pomocník s pohárem.

„Krev Kristova.“

„Amen.“

Benedikt usrkl víno trubičkou, kterou si jako ostatní ve shromáždění k tomuto účelu přinesl, a hodlal odejít zpátky na své místo.

Přes masy lidí se tam ale nemohl protlačit. Postavil se tedy na nejbližší volné místo stranou u stěny. Pohledem zavadil o mladinkou dívku stojící vedle něj. Neznal ji moc dobře, do sboru přibyla teprve nedávno, a navíc na bohoslužby nechodila moc pravidelně. Asi nebere víru dostatečně vážně, pomyslel si. Ale s tím mají problém i někteří muži, jak by mohla být víře dokonale oddána mladá dívka, které se právě otevřely lákavé možnosti hříchu, kterým ženské plémě tak rádo podléhá. Prohlížel si ji. Její postava teprve nedávno získala ženské rysy, přesto z ní vyzařovala smyslnost. A její ústa. Dovedl si představit, jak šeptají svůdná, něžná a necudná slůvka a on je následuje omámen lektvarem lásky a chťiče. Úplně Benediktovi uniklo, že dívka se na rozdíl od něj plně soustředí, její rty pečlivě šeptají modlitby a pozemské záležitosti, zejména tělesného charakteru, nepouští do svého duševního světa, neboť by jí to během bohoslužby připadalo nanejvýš ostudné. Instinktivně ale vycítila něčí pohled a náhle zvedla oči, dosud pokorně skloněné k zemi. Benedikt se rychle zadíval jinam.

Mše se chýlila ke konci. Kněz pronesl: „Jděte ve jménu Páně.“

„Amen,“ zahučelo společenství, ale nikdo se nehnul z místa. Všichni napjatě čekali, ale zpráva od hlídek o tom, že je venku bezpečno, nepřicházela. Strach vylézal ze zaprášených koutů a roztahoval se v srdcích přítomných.

„Pane, ochraň nás, kéž nás nepotká osud našich nešťastných bratrů,“ zašeptala náhle dívka.

Benedikt se na ni otočil: „Upokoj se, malověrná, Pán nás jistě nenechá zahynout.“

Nadechla se k odpovědi, ale Benedikt rychle pokračoval: „A i kdyby nás naši nepřátelé zde objevili, nestala by se vůle Páně? Neboť jen on rozhoduje o tom, kdy si každého jednotlivce povolá k sobě do království nebeského.“

„Já vím,“ povzddechla si, „nechtěla bych se protivit vůli Všemohoucího, ale je snad hřích prosit ho o slitování a zachování života?“

„Ne, to hřích není,“ musel uznat, přestože si vymínil, že s ní v ničem nebude souhlasit.

Dívka na chvíli zmlkla, ale brzy se ozvala znovu: „Je škoda každého zmařeného lidského života. Škoda je Jana z našeho sboru, který měl nakročeno k tomu stát se jednoho dne velkým kazatelem a myslitelem.“

Benedikt se raději neohrazoval proti jejímu použití zájmena přivlastňovacího, protože ji jako

součást sboru dosud rozhodně nebral. Místo toho přítakal: „Ano, škoda jeho mladého života.“

„Copak mu někdo nemohl pomoci?“ rozváděla dál své myšlenky.

„V takové situaci si musí pomoci každý sám,“ poučil ji, „a je vysoce nezodpovědné se spoléhat na pomoc druhých. A ještě více, dokonce je svým jednáním ohrožovat.“

„Ale...“

„Ne, ne, dítě, v takovém případě si musí každý dokázat pomoci sám, jen s pomocí Boží.“

„Ale Kristus...“

Zadíval se jí do očí.

„Nikdy nesmíš po nikom žádat to, co bys nebyla schopná sama poskytnout. Je ti to jasné?“

„Ano,“ zašeptala a sklonila hlavu.

„A na nikoho z našeho sboru v tomto ohledu nespolehej.“

Rozhlédl se kolem a pokračoval: „Je tu mnoho lidí, kteří, pravda, jsou pokřtění, ale neřídí se dokonale učením našeho Pána.“

„Opravdu?“

„Opravdu.“

Benedikt jí chtěl ještě něco říct, ale davem to najednou zašumělo, když dovnitř vběhl mladík dosud hlídkující venku. Lidé si oddychli, začali vycházet ven na čerstvý noční vzduch a spěchali temnými uličkami do svých domovů. Vydal se mezi ně a snažil se dohnat Dominika. Ještě dívku zahlédl, jak hbitě kličkuje směrem k východu. Marie, napadlo ho, jmenuje se Marie. Nebo jmenuje, říká si tak. Těžko říct, co je zač. Starousedlíků, které znal už od svých mladých let, bylo ve sboru málo. Když se nad tím zamyslel, staré pořádky dodržovali jen on a Dominik. Mnoho z jejich starých přátel odešlo po smrti kněze Pavla. Přišel nový pastýř a s ním i nové stádo. Nevěřil jim. Nikomu. Nevěřil jejich víře. Vynechávali některé rituály nebo zaváděli nové. Ale nerad měnil své zvyky, a proto dál docházel do těchto katakomb.

Katakomby. Jsou tak staré, nejméně sto let, tolik výtečných lidí, řádných křesťanů už je v nich pohřbených. Jednoho dne do nich ponесou i jeho kosti a budou litovat, o jak výtečného muže přišli. Pak teprve budou jeho zbožnost dávat za vzor a říkat...

„Ty bys mi utekl,“ dohnal ho Dominik.

„Odpusť, zamyslel jsem se.“

„Nevadí. Pojď, je mi zima a potřebuju se brzo dostat domů. Vstávám před svítáním.“

* * *

Benedikta nikdy předtím nehryzalo svědomí. Měl ho čisté. Věřil v jednoho Boha. Nebral jméno Boží nadarmo. Den sváteční světil. Ctil otce svého i matku svou. Nikdy nezabil, nesesmílnil,

přesněji řečeno nezcizoložil. V životě proti nikomu nesvědčil a nemohl tedy proti nikomu podat křivé svědectví. Manželky jeho bližních ho už dávno nezajímaly, aspoň si to namlouval, a po cizích statečích sice nezřídká zatoužil, ale nikdy o ně nepožádal.

Poslední dobou se ale stávalo, že se vzbudil, pokrývky propocené a zdálo se mu, že slyší bušení. Od jisté doby každou noc před spaním dveře zatarasil, ale ani to mu nepřineslo klid. Vždy pak ležel, zíral do stropu a přemýšlel. Je to hloupá holka, říkal si, myslí si, že jí někdo pomůže, ale to není pravda. Nikdo z těch ostatních pro ni nepohne prstem, protože se všichni bojí. O sebe, o své životy. Hlupáci. Proč se nemůžou smířit se smrtí? Přijmout s klidem svůj osud? To on, až ho k sobě Pán povolá, bude dokonale připraven. Bude následovat pokyny vyšší moci, která vládne tomuto světu. Proč to nemůžou udělat jako on? Proč ho pronásledují ve snech? Vždyť on nic špatného neprovedl. Zbytečně by se ohrozil a navíc, snažil by se zasáhnout do přirozeného řádu věcí, a to je zlé, hodně zlé. To nesmí. Na tom se pokaždé sám se sebou shodl. Nakonec po dlouhém převalování usnul, ale už ne tak tvrdě jako předtím, a ještě několikrát se probudil. Ráno vstával nevyspalý a rozlámaný, ale před Dominikem to sváděl na to, že už dávno není mladík.

* * *

Konečně se zdálo, že by vlna pronásledování mohla skončit. Zdánlivé vojenské ohrožení impéria pominulo a mocný císař, který se měnil podle vůle pretoriánské gardy, už nepotřeboval verbovat větší než obvyklé množství vojáků do svých legií, což byla služba, které se křesťané urputně bránili. Benedikt začal pomalu upouštět od svého nového zvyku se na noc zabarikádovat. Těšil se na den, kdy se všechno vrátí do poklidných kolejí. S mnohem větší chutí se teď věnoval své práci. Zlé časy pominuly, říkal si. Neuvědomoval si, že poslední bandy vojáků s rozkazy zabít každého následovníka Krista ještě řadí.

Jednoho dne se vrátil utahaný domů, svalil se do postele, jen rychle, aby se neřeklo, odříkal modlitbu a zavřel oči. Z klimbání ho vytrhl hluk a hlasy.

„Tady je! Tady bydlí ten křesťanský pes! Tráví studně! Vraždí děti! Zabijte ho!“

Benedikta obestřela hrůza. Kam teď?! Kam?! Za dveřmi jsou oni!

V mžiku byl na nohou a začal se soukat z okna. Měl velké štěstí, že bydlel v přízemí. Přesto ale nedokázal zabránit tomu, aby neztratil rovnováhu a nesvalil se na zem. Žuchnutí ho prozradilo.

„Utíká nám! Za ním!“

Rychle se vystrachal na nohy a ze všech sil pádil ulicemi. Kolemjdoucí se mu motali do cesty, v boku ho píchalo. Horečně přemýšlel, co si má počít. Musí se nějak zachránit! Musí! Nechce zemřít! Pane Bože, pomoz mi! Ježíši Kriste! Duchu svatý! Maria, Matko Boží! Kam se vrtnout! Kde se schovat! Z náhlého popudu se vrhnul do vedlejší uličky. Dominik! Dominik ho zachrání!

Dominik ho schová! Z posledních sil doběhl k domu, kde jeho přítel bydlel. Div se přede dveřmi vyčerpáním nezhroutil, ale vzchopil se a zabušil na dveře.

„Dominiku! Dominiku! Pust' mě dovnitř!“

Měl pocit, že vevnitř něco zašramotilo.

„Dominiku! Dominiku, příteli! Oni mě zabijí! Dominiku, prosím! Otevři!“

Volal, křičel, naříkal, prosil, žadonil, ale nikdo se neozýval. Nikdo neotevřel dveře, aby ho pozval dovnitř. Třeba není doma, napadlo ho. Ano, určitě není doma. Jinak by mu přece pomohl.

Donutil své nohy, aby ho poslouchaly a odvrátil se o kus dál. Tam se musel zastavit, aby popadl dech. Ale co si počne teď? Tam těm, těm novým, těm s těmi jejich novými nápady, nemůže přece věřit. Ti ho rozhodně nikde neukryjí. Ti falešníci by byli schopní jeho, pravověrného, udat! Ne, nezbyvá mu než se spolehnout sám na sebe. To dokáže. Musí to dokázat.

„Tamhle je!“

Sebral veškeré své síly a dal se znovu na útěk. Minul několik domů, kde bydleli lidé z jeho sboru, ale utíkal dál. Nepomohli by mu, blesklo mu hlavou opovržlivě. Všichni ho opustili. Jak je za to v tu chvíli nenáviděl. Jeho plíce vypovídaly službu, sípal, přesto utíkal dál. Zdržel se před Dominikovými dveřmi a ztratil mnoho drahocenného času. Jeho pronásledovatelé se blížili. Hráli si s ním jako kočka s myší. Pokřikovali na něj, občas někdo sebral ze země kámen a mrštil jím po něm. Zahnali ho do slepé uličky. Benedikt neměl sílu na to, aby jim vzdoroval. Upadl na zem, ani se nesnažil zvednout, jen zavřel oči a doufal, že konec přijde rychle. Z posledních sil zašeptal: „Bože můj, proč jsi mě opustil?“

* * *

„Prosíme tě, ochraň nás před pronásledováním a našimi nepřáteli,“ pronesl kněz jasným hlasem.

„Prosíme tě, vyslyš nás,“ zahučel sbor.

„Prosíme tě také za duše našich bratrů, zabitých našimi nepřáteli, abys je přijal do svého království a tam mohli pobývat ve věčné blaženosti.“

„Prosíme tě, vyslyš nás.“

Marie se podívala na Dominika. Bylo jí ho líto. Stál pořád ve stejném výklenku jako pokaždé, ale ruce nesejal jako obvykle, visely mu bezvládně podél těla. Odříkával modlitby, rty se mu sice pohybovaly, ale z jeho úst nevycházely zvuky. A když už mluvil, nebyl to jeho bývalý zvučný hlas, jen slabounké ševelení.

Kéž bych byla mohla Benediktovi poskytnout útočiště, pomyslela si. Pak ale opět soustředila své myšlenky na bohoslužbu. Po skončení mše čekali zase, dokud jim hlídka

neoznámila, že je vzduch čistý. Davy se opatrně vyhrnuly z katakomb a rozešly se do svých domovů. Dívka se zhluboka nadechla noční vůně a odbočila do jedné z ulic.

„Marie, počkej!“ zavolal kdosi. Kněz ji dohnal rychlým krokem: „Chtěl bych ti ještě jednou nastotísíckrát poděkovat.“

„Nemáš vůbec zač,“ odmítala jeho díky.

„Já i má rodina jsme navěky tvými dlužníky. Kdybys cokoli potřebovala...“

„Mně neděkuj,“ opakovala, „děkuj Hospodinovi, že tebe a tvé blízké zavedl k mému příbytku, kam jste se mohli uchýlit po čas nouze.“

Kněz jí položil ruku na rameno: „Nehledali jsme záchranu u tebe náhodou. Věděli jsme, že nás nenecháš zahynout.“

„Jak bych mohla odepřít pomoc tomu, kdo ji potřebuje? Ani pohané se tak nechovají. A i když jste za mnou šli úmyslně, byl to Kristus, kdo vás bezpečně dovedl k mým dveřím.“

„Asi máš pravdu. Velebím Boha, že tě přivedl mezi nás, do našeho sboru.“

„I já jsem mu za to nesmírně vděčná. Že vás všechny mám.“

Pak si stiskli ruce a rozešli se. Marii se doma krásně usínalo s vědomím, že není na světě úplně sama.